

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්වගණනය කළ මතය

කහටගහ ග්‍රැෆිසිටි ලංකා සමාගමේ 2020 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2020 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ 2020 මාර්තු 31 දිනට මූල්‍ය තත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ආයතන සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ආයතන සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය කෙරේ.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් විය හැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ.

මා විසින් වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය කරන ලදී. තවද,

- වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගේ අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී හා තක්සේරු කිරීමේදී අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීමෙන් වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවන්නාවූ අවදානම් මගහරවා ගැනීමට, ප්‍රමාණවත් හා සුදුසු විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීම මාගේ මතයට පදනම් වේ. වරදක් නිසා සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවක් හේතුවෙන් සිදුකරන ලද ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයක් හඳුනා නොගැනීම මගින් සිදුවන්නාවූ බලපෑම ප්‍රබල වන අතර දුස්සන්ධානය, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීම, වේතනාන්විත මහභැරීම, හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟ හැරීම වංචාවක් ඇතිවීමට හේතුවේ.
- අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස සමාගමේ අභ්‍යන්තර පාලනය සම්බන්ධයෙන් අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලද නමුත්, අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳ මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමට අදහස් නොකරයි.
- කළමනාකරණය විසින් අනුගමනය කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය සහ යොදාගන්නා ලද ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල හා සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් වල සාධාරණත්වය ඇගයීම .
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. මාගේ නිගමනයන් විගණකගේ වාර්තාවේ දිනය දක්වා ලබා ගන්නා ලද විගණන සාක්ෂි මත පදනම් වේ. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බව ඇගයීම.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;

- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම පිළිබඳ අභ්‍යන්තර පාලනය

ගනුදෙනු කළමනාකාරිත්වයේ පොදු සහ නිශ්චිත අධිකාරිබලය සහිතව ක්‍රියාත්මක කිරීම, අදාළ වන වාර්තාකරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය වන පරිදි ගනුදෙනු සටහන් කිරීම සහ වත්කම් සඳහා ගිණුම් කටයුතුභාවය පවත්වාගෙන යාම, කළමනාකාරිත්වයේ පොදු සහ නිශ්චිත අධිකාරි බලය සහිතව පමණක් වත්කම්වලට ප්‍රවේශ වීම, සටහන් කරන ලද වත්කම් සඳහා වූ ගිණුම්කටයුතුභාවය පවත්නා වත්කම් සමඟ සාධාරණ කාල වකවානුවලදී සැසඳීම සහ වෙනස්කම් ඇතොත් ඒවා සම්බන්ධයෙන් නිසි පියවර ගැනීම ආදිය සඳහා සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාගැනීමට ප්‍රමාණවත් “මනාලෙස සැලසුම් කරන ලද” අභ්‍යන්තර ගිණුම්කරණ පාලන පද්ධතියක් ආයතනය විසින් පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය වේ.

1.5.2 කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ආයතන සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ආයතන සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත 17.19 ඡේදය ප්‍රකාරව ජංගම නොවන වත්කම් වල ඵලදායී ජීව කාලය සමාලෝචනය නොකිරීම හේතුවෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම ක්ෂය කර අවසන්ව ඇති රු.5,407,392 ක් වූ ස්ථාවර වත්කම් අයිතම 55 ක් තවදුරටත් ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් පැවතියද එම ඇස්තමේන්තුගත දෝෂය ප්‍රමිතයේ 10.15 – 10.18 ඡේද ප්‍රකාරව ප්‍රතිශෝධනය කර නිවැරදි ධාරණ අගය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිරූපනය කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.</p>	<p>සම්පූර්ණයෙන්ම ක්ෂය කර අවසන්ව ඇති ස්ථාවර වත්කම් වල ඵලදායී ජීවිත කාලය සමාලෝචනය කර නිවැරදි ධාරණ අගය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිරූපනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සැලසුම් කර ඇති බව.</p>	<p>සම්පූර්ණයෙන්ම ක්ෂය කර අවසන්ව ඇති ස්ථාවර වත්කම්වල ඵලදායී ජීවිත කාලය සමාලෝචනය කර නිවැරදි ධාරණ අගය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල නිරූපනය කළ යුතුයි.</p>

1.5.3

ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2020 ජනවාරි මාසයේ ගණනය කළ මිනිරන් තොගයට ලුහුකම් ගැලපීම් කර 2020 මාර්තු 31 දිනට වූ තොගය හඳුනාගෙන තිබුණි. ඒ අනුව මෙට්‍රික් ටොන් 432.32 ක විකුණුම්, මෙට්‍රික් ටොන් 413 ක් ලෙස සටහන් කිරීම නිසා අවසාන මිනිරන් තොගය මෙට්‍රික් ටොන් 19.32 කින් වැඩිවී තිබුණි. ගණනය කිරීම් අනුව වැඩි වූ එම තොගයේ වටිනාකම රු.3,348,926 ක් වීම නිසා අවසන් තොගය එම ප්‍රමාණයෙන් වැඩිවී, නිෂ්පාදන පිරිවැය (කැණීම් පිරිවැය) එම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවී තිබුණි.</p>	<p>විගණකවරුන් නිවැරදිව දක්වා ඇති පරිදි 2019/20 වර්ෂයේ විකුණූ භාණ්ඩවල පිරිවැය ගිණුම් සකස් කිරීමේදී වැරදීමකින් විකුණූ තොග ප්‍රමාණය මෙ.ටො. 19.32 අඩුවෙන් ගණනය වී ඇත. මෙය මූල්‍ය ප්‍රකාශවල නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරන බව.</p>	<p>තොග ගණනය නිවැරදි විය යුතුයි.</p>
<p>(ආ) 2017 වර්ෂයේ අපනයනය කළ මිනිරන් තොගය සඳහා මුදල් නිරවුල් කිරීමෙන් පසුව සිදුකළ පරීක්ෂණයකින් කාබන් ප්‍රතිශතය සියයට 97ත් 99 ත් අතර නොමැති බව තහවුරු වී ඇතිබව දන්වා එම විකුණුම ප්‍රතික්ෂේප කර තිබුණි. එසේ වුවද දෙපාර්ශවය අතර සිදු කළ සාකච්ඡා අනුව එම ගනුදෙනුකරු එම විකුණුම වෙනුවෙන් ඩොලර් 28,000 ක වට්ටමක් ඉල්ලා තිබූ අතර 2019/20 කාලපරිච්ඡේදයේ කළ අපනයන වටිනාකමින් එම ප්‍රමාණය අඩු කරගෙන ඉතිරි මුදල් ගෙවා තිබුණි. එසේ අඩුකරගත් ඩොලර් 28,000 ක (රු.5,003,751) මුදල පාඩුවක් සේ සලකා ගිණුම්ගත නොකර සමාලෝචිත වර්ෂයේ විකුණුම්වලට ගැලපීම් කිරීම නිසා වර්ෂයේ විකුණුම් එම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවී තිබුණි.</p>	<p>97/99 කාබන් ප්‍රතිශත බාණ්ඩයේ මිනිරන් වෙනුවට ආයතනය යවා තිබුණේ 90/92 කාබන් ප්‍රතිශත බාණ්ඩයේ මිනිරන් නිසා ඔවුන් වැඩියෙන් ගෙවූ ඇමරිකන් ඩොලර් 28,000 පසු කාලීනව අපනයන වලින් විකුණුම් වට්ටමක් සේ සලකා අඩු කරගෙන ඇත. මෙය නිවැරදි ව 2019/20 ගිණුම් වර්ෂයේ විකුණුම් ආදායමින් විකුණුම් වට්ටමක් සේ අඩු කර ගිණුම්ගත කර ඇත. කෙසේ නමුත් 2020/21 ගිණුම් වර්ෂයේදී මෙම ගනුදෙනුව ගිණුම් වලට ගැලපීමට කළමනාකරණය තීරණය කර ඇති බව.</p>	<p>අපනයනය කරනු ලබන මිනිරන් බාණ්ඩය කවර බාණ්ඩයකට අයත් දැයි තහවුරු කර ගැනීමත් නිවැරදි ගිණුම්වලට ගැලපීමත් කළ යුතුය.</p>
<p>(ඇ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ හිඟ විදුලි බිල්පත් ශේෂ මත අයකළ රු.208,926 ක පොළිය, නිෂ්පාදන පිරිවැය (මිනිරන් කැණීම් පිරිවැය) ගණනය කිරීමේදී ඇතුළත් කර තිබීම හේතුවෙන් නිෂ්පාදන පිරිවැය පොලියේ ප්‍රමාණයෙන් වැඩිවී තිබුණි.</p>	<p>විදුලි බිල්පත් ගෙවීම් ප්‍රමාදය නිසා ගණනය කර ඇති පොලි මුදල 2020/21 ගිණුම් වර්ෂයේදී ගිණුම්වලට ගැලපීමට කළමනාකරණය තීරණය කර ඇති බව.</p>	<p>නිෂ්පාදන පිරිවැය නිවැරදිව ගණනය කළ යුතු අතර ගෙවීම් ප්‍රමාදවීම මත පොලි අයකිරීමට පෙර ගෙවීම් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

- (ඊ) 2003 වර්ෂයේ සිට 2014 වර්ෂය දක්වා කාලය තුළ සේවයට බැඳුණු සේවකයින් 08 දෙනෙකුට අදාළව එකතුව රු.1,331,000 ක පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම් සිදුකර නොතිබුණි. ඒ අනුව පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම් ගිණුමේ ශේෂය අඩුවෙන්ද සම්පූර්ණ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් වැඩියෙන්ද දක්වා තිබුණි.
- ලිපිකාරමය දෝෂයක් නිසා මෙම සේවකයන් අට දෙනා සඳහා පාරිතෝෂිත ගණනය මගහැරී ඇති අතර එය නිවැරදි කිරීමට අවශ්‍ය ගැලපුම් කිරීමට තීරණය කර ඇති බව.
- පාරිතෝෂිත වෙන් කිරීම් නිවැරදිව ගැලපිය යුතුය.

1.6 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2018 දෙසැම්බර් 07 දිනැති අංක 03/2018 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වකුලේඛයේ 1 හි අනු අංක 4	සමාගම 2016/17 සහ 2017/18 වර්ෂයන්හිදී පිළිවෙලින් රු.1,418,945 සහ රු.4,399,723 ක අලාභයක් ලබා ඇති බැවින් එක් අයෙකුට ගෙවිය හැකි ප්‍රසාද දීමනාව රු.3000 ක් වුවත් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල තීරණයක් ගෙන එක් අයෙකුට රු.13,500 ක් බැගින් රු.1,413,250 ක් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී ගෙවීම් කර තිබුණි. ඒ අනුව වකුලේඛ උපදෙස් වලට පටහැනිව රු.996,250 ක් වැඩිපුර ගෙවා තිබුණි.	ප්‍රසාද දීමනා ගෙවීමේ දී එම ලේඛනවල සඳහන් මුදල් ප්‍රතික්ෂේප කරමින් කම්කරුවන් වැඩ වර්ජනයක් මෙහෙය වූ අතර අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට සේවකයන් විසින් ඉදිරිපත් කළ කරුණු ද සලකා බලා 2019/20 ප්‍රසාද දීමනා අනුමත කර ඇත.	වකුලේඛ උපදෙස්වලට අනුකූල විය යුතුය.
(ආ) 2013 සැප්තැම්බර් 11 දිනැති රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වකුලේඛ අංක 02/2013	සමාලෝචිත වර්ෂයේ පාරිතෝෂිත ප්‍රතිපාදන වෙන්කිරීම රු.3,796,539 ක් විය. එම ප්‍රතිපාදනයට අනුරූපීව වර්ෂය තුළ එකතුව රු.3,111,871 ක් ශුද්ධ වශයෙන් ආයෝජනය කර ඇතත් වකුලේඛ ප්‍රතිපාදනවලට පටහැනිව ඉන් සේවක වැටුප් ගෙවීම වෙනුවෙන් රු.3,287,797ක මුදලක් ලබාගෙන තිබුණි.	ආයතනය මුහුණපෑ බරපතලම මූල්‍ය දුෂ්කරතා නිසා මිහිතල සේවක වැටුප් ගෙවීමට සඳහා පාරිතෝෂිත අරමුදලින් යළි ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීමේ පදනමින් රු.3,287,797 ක මුදල ලබාගෙන ඇත. ආයතනයේ මූල්‍ය තත්වය අනුව විටින් විට මුදල් තැන්පත් කරමින් මෙම අරමුදල අවශ්‍ය වටිනාකමට ගෙන ඒමට කළමනාකරණය කටයුතු කරමින් සිටින බව.	වකුලේඛ උපදෙස්වලට අනුකූල විය යුතුය.

(ඇ) 2003 ජූනි 02 දිනැති අංක පීඊඩී/12 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛයේ 7.4.5 වගන්තිය	වත්කම්, ඉන්වෙන්ට්‍රි හා තොග ලේඛණගත භාණ්ඩ පිළිබඳව වාර්ෂිකව සමීක්ෂණය කර නොතිබුණි.	රටතුළ පැවති කොරෝනා වෛරස් ව්‍යවසන තත්වය නිසා භාණ්ඩ සමීක්ෂණය හා තොග සමීක්ෂණය කලට වේලාවට කරගත නොහැකි වූ අතර එම කටයුත්ත නිම කිරීමට සැලසුම් කර ඇති බව.	වක්‍රලේඛ උපදෙස්වලට අනුකූල විය යුතුය.
(ඈ) 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 40 වන වගන්තිය	පනත ක්‍රියාත්මක වන දින සිට වසර දෙකක් නොඉක්මවන කාලසීමාවක් ඇතුළත අස්ථිත්වයේ පාලක මණ්ඩලය විසින් අභ්‍යන්තර විගණකවරයෙකු පත් කළ යුතු වුවත් විගණන දිනය වූ 2022 මාර්තු මස වන විටත් අභ්‍යන්තර විගණකවරයෙකු පත් කර නොතිබුණි.	අභ්‍යන්තර විගණක තනතුර අනුමත කර ඇති අතර බඳවා ගැනීමේ පටිපාටි සකස් කරමින් පවතින බව.	පනතේ නියෝගවලට අනුකූල විය යුතුය
(ඉ) 2018 ජූලි 18 දිනැති කළමණාකරන වක්‍රලේඛ අංක 03/2018 හි 1(ii) ඡේදය	අවම නිෂ්පාදනය මෙට්‍රික් ටොන් 65 ක් වූ විට මිහිතුළ හා නඩත්තු අංශයේ සේවකයන්ට දෛනිකව රු. 300 ක දීමනාවක්ද ද, සැකසුම් අංශයේ හා කාර්යාලයේ කාර්ය මණ්ඩලයට පිළිවෙලින් දීමනාවෙන් සියයට 50 ක් හා සියයට 40 ක් වශයෙන් දිරිදීමනාවක් ගෙවා තිබුණද ඒ සඳහා කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගෙන නොතිබුණි.	මෙම නිෂ්පාදන දිරි දීමනා ක්‍රමය සාමූහික ගිවිසුමක් වශයෙන් සේව්‍ය සේවක දෙපාර්ශවය කුරුණෑගල කම්කරු කොමසාරිස්වරයාගේ මැදිහත්වීම මත ආරම්භ කර ඇති අතර අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට ඉදිරිපත්කර ඇත. නමුත් පසුව මෙම ගිවිසුමේ අඩංගු කරුණු පිළිබඳව ඇතිවූ ගැටලු නිසා වඩාත් ඵලදායී නිෂ්පාදන දිරිදීමනා යෝජනා ක්‍රමයක් සකස්කර අනුමැතිය ලබා ගැනීමට කටයුතු කරමින් සිටින බව.	කාර්ය මණ්ඩල දීමනා සඳහා කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
(ඊ) 2007 ඔක්තෝබර් 04 දිනැති අංක DMS/11P/C9 දරන කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තු ලිපිය	i. සමාගමට අනුමත කළ නිලධාරීන් 79 දෙනෙකු බඳවාගත යුත්තේ මාස 06 ක කොන්ත්‍රාත් කාලයකට යටත්ව වන අතර ලාභදායීත්වය මත කොන්ත්‍රාත් කාලය දීර්ඝ කිරීමට සලකා බැලිය යුතුව දක්වා තිබුණි. එසේ වුවද ඊට පටහැනිව 2014 නොවැම්බර් 12 දිනැති රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු	කාර්ය මණ්ඩල බඳවාගැනීමේ පටිපාටි අනුමත කරවා ගැනීමට කටයුතු කර නොමැති අතර 2014 නොවැම්බර් 12 දිනැති රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු අමත්‍යාංශය විසින් නිකුත් කරන ලද 25/2014 වක්‍රලේඛයට අනුව කර්මාන්ත අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ගේ උපදෙස් මත අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතියට යටත්ව සිදුකර ඇත. සේවකයින් කොටසක් ස්ථිර කිරීමට කටයුතු කර ඇති	දී ඇති උපදෙස් පරිදි කටයුතු කළ යුතුය.

අමාත්‍යාංශය විසින් නිකුත් කරන ලද 25/2014 දරන චක්‍රලේඛය සමාගම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ නොවූවද එම චක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව ආයතනයේ සේවකයින් 59 ක් ස්ථිර කර තිබුණි.

අතර මෙම වරද නිවැරදි කරගත යුතු බව කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව දන්වා ඇති බව.

ii. කොන්ත්‍රාත් කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා වූ බඳවාගැනීමේ පරිපාටිය අනුමත කරගෙන නොතිබූ අතර, සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් ආයතනය සඳහා අනුමත ස්ථිර කාර්යය මණ්ඩලයක් නොවූවද, තත්‍ය කාර්යය මණ්ඩලය 195 ක් වි තිබුණි.

අනුමත කාර්ය මණ්ඩලය දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ සංශෝධනය කිරීමට කටයුතු නොකිරීම නිසා අත්‍යාවශ්‍ය කටයුතු ඉටුකර පවත්වාගෙන යාමට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතියට යටත්ව විවිධ සේවකයින් විටින්විට බඳවා ගැනීමට කටයුතු කර ඇති බව.

කාර්ය මණ්ඩල බඳවාගැනීම් සඳහා කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මුලු මෙහෙයුම් ලාභය රු.9,789,831 ක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අලාභය රු.2,849,355 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.12,639,186 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් අවසාන තොගය රු. 3,348,926ක් වැඩියෙන් ගණනය කිරීමත් ඉකුත් වර්ෂයේ මූල්‍ය වියදම් යටතේ රු. 8,172,405 ක තොග කපාහැරීමක් වූ අතර එවැනිනක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ නොතිබීමත් හේතු වී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) අවසාන නිෂ්පාදනයේ අගය වැඩිකිරීම සහ තරඟකාරී වෙළඳපොලක් ලබාගැනීම මගින් ලාභය වැඩිකරගැනීම වෙනුවෙන් වැඩපිළිවෙලක් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසාන වන විටත් සකස් කර නොතිබූ අතර 2018, 2019 වර්ෂයන් තුළදී පිළිවෙලින් මිනිරන් මෙ.ටො. 834 ක් හා මෙ.ටො. 925	මුලු නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 60ක් පමණ වන අඩු කාබන් මෙ.ටො 1000 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් ආයතනය තුළ ගොඩ ගැසීම නිසා තොග තබා ගැනීම, තොග නඩත්තු හා ද්‍රවශීල ප්‍රශ්ණවලට ආයතනය මුහුණ දී ඇත. මෙයට පිළියමක් ලෙස අඩු කාබන් සහිත මිනිරන්වල කාබන් ප්‍රතිශතය වැඩි කිරීමට Forth Floatation හා Micron Mill යන්ත්‍ර	අවසාන නිෂ්පාදනයේ අගය වැඩිකිරීම සහ තරඟකාරී වෙළඳපොලක් ලබාගැනීම මගින් ලාභය වැඩිකරගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

ක් වශයෙන් අඩු කාබන් ප්‍රතිශතයක් සහිත අලෙවිකළ නොහැකි තොගවල වර්ධනයක් සිදුව තිබුණි.

ස්ථාපිත කිරීමට මහ භාණ්ඩාගාරයේ අනුමැතිය ලබාගෙන මිලදී ගැනීම සඳහා තාක්ෂණික කමිටුවක්ද ස්ථාපිත කර මිලදීගැනීමේ පටිපාටි ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතින බව.

(ආ) මිනිරන් මිල සියයට 10 කින් වැඩි කිරීමට 2019 වර්ෂයේ රැස්වූ මිල කමිටුවේදී තීරණය කර තිබුණි. එසේ වුවද එක් විදේශීය සමාගමකට අදාළව 2018 වර්ෂයේ කළ ඇණවුමින් ඉතිරි ප්‍රමාණය සැපයීමට නියමිත වුවද ඇණවුම ලබන අවස්ථාවේදී මිල පිළිබඳ එකඟතාවකට පත්වී නොතිබියදී සියයට 10 යේ මිල වැඩි කිරීමට එම සමාගම එකඟ වී නොතිබූ බැවින් එම සමාගමට අදාළව සියයට 5 කින් මිල වැඩිකර තිබුණි.

මිල කමිටුව වර්ෂය අග රැස්වී ඊ ලග වර්ෂයට විකිණිය යුතු මිලගණන් තීරණය කරයි. මෙහිදී ගැනුම්කරුවන් සමග සාකච්ඡාකර ඔවුන්ගේ ඉල්ලීමද වෙළඳපල සාධකද සැලකිල්ලට ගෙන නව මිල ගණන් තීරණය කරන අතර ස්වභාවික ස්ථටික මිනිරන් ශ්‍රී ලංකාවේ පමණක් පවතින නිසා ලෝක වෙළඳපලේ මිල ගණන් නිරීක්ෂණය කළ නොහැකි මට්ටමක පවතී. කෙසේ නමුත් මිලකරණයේදී අපගේ තරගකරුවන්ගේ විකුණුම් මිලගණන්ද සැලකිල්ලට ගෙන අවසාන මිල තීරණය කරනු ලබන බව.

විකුණුම් ඇණවුම් සඳහා මිල ගණන් ඉදිරිපත් කිරීමේදී වර්ෂයක් පාසා මිලගණන්වල වෙනසක් පැවතීමේ හැකියාව සහ දල වශයෙන් ප්‍රතිශතයක් දක්වා තිබීම ආදී වශයෙන් වූ ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කල යුතු වීම.

(ඇ) ඉකුත් වර්ෂයේ සිටි විදේශීය ගැනුම්කරුවන් 4 දෙනා සමාලෝචිත වර්ෂය වන විට ගැනුම්කරුවන් 2 ක් දක්වා අඩුවී තිබුණි. එම ගැනුම්කරුවන්ගෙන් එක් සමාගමක් ඉකුත් වර්ෂයේ සියයට 57 ක් හා සමාලෝචිත වර්ෂයේ සියයට 46 ක්ද වශයෙන් මුළු විකුණුම්වලින් වැඩිම කොටසක් ගන්නා තනි ගැනුම්කරුවකු වීම, ගැනුම්කරුවන්ගෙන් ලැබෙන ඇණවුම් ප්‍රමාණයේ අඩුවක් නිරීක්ෂණය වීම, අපනයනය කරන තොගවල තත්ත්වය තෙවන පාර්ශවයකින් නිසි පරිදි සහතික කර නොතිබීම නිසා මිනිරන් සැපයීමේ වෙළඳපොළ පුළුල් කර ගැනීම මගින් විදේශ විනිමය ආදායම වැඩිකරගැනීම කෙරෙහිද සමාගමේ අවධානය යොමු වී නොතිබුණි.

ලෝකයේ ස්වභාවික ස්ථටික මිනිරන් සඳහා වන එකම සැපයුම්කරු වන්නේ ශ්‍රී ලංකාව වන අතර කහටගහ හා බෝගල පතල් එහි ප්‍රධාන සැපයුම් කරුවන් වේ. දැනට ලෝකයේ ස්භාවික ස්ථටික මිනිරන් සඳහා ගැනුම්කරුවන් කීප දෙනෙක් පමණක් ඇති අතර ලෝක වෙළඳපලේ ශ්‍රී ලංකා සැපයුම සියයට 1 කටත් වඩා අඩු මට්ටමක පවතී. මෙම කරුණු සැලකිල්ලට ගෙන පවත්නා මිනිරන් තොග විකිණීමටත් නව ගැනුම්කරුවන් සොයාගැනීමටත් මිනිරන්වල එකතුකළ අගය වැඩි කිරීම මගින් නව ගැනුම්කරුවන් සොයා ගැනීමටත් ආයතනය සැලසුම් කර ඇත. මේ සඳහා රා ගෙදර පතල සමග සම්බන්ධ වී අපගේ මිනිරන් Flotation කිරීම, Forth Flotation හා Micron Mill යන්ත්‍ර ස්ථාපිත කිරීම හා විකුණුම් කළමනාකරුවෙකු බඳවා ගැනීමට කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුවෙන් අනුමැතිය ඉල්ලා සිටීම හා තොග විකිණීම සඳහා ලංසු කැඳවීම කරන බව

අපනයනය කරන තොගවලට තත්ත්ව සහතික යක් ලබාගැනීම, මිනිරන් සැපයීමේ වෙළඳපොළ පුළුල් කර ගැනීම, ලෝක වෙළඳපොළ තුළ පවතින කීර්තිනාමය වැඩිකරගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) ඉකුත් වර්ෂයේ සහ සමාලෝචිත වර්ෂයේ පොල් ඵලදාව පිළිවෙලින් ගෙඩි 10,360 ක් සහ ගෙඩි 6,276 ක් වීමෙන් ඉකුත් වර්ෂයට සාපේක්ෂව ඵලදාව සියයට 39 කින් අඩුවී තිබුණි. එසේ වුවද සමාලෝචිත වර්ෂයේදී පොල් වත්තේ සේවකයින් වෙනුවෙන් රු.2,422,950 ක වියදමක් දරා තිබුණු අතර ඉන් ලද ආදායම රු.241,955 ක් පමණ වී තිබුණි. ඒ අනුව පොල් වගාව සඳහා දරනු ලබන වියදමට සාපේක්ෂව ඵලදාව හා ආදායම ප්‍රමාණවත් වී නොතිබුණි.</p>	<p>අක්කර 102 ක් පමණ වන පතල් භූමිය නඩත්තු කර පවත්වාගෙන යාම සඳහා සේවකයින් 8ක් 12ක් පමණ යොදවා ඇති අතර පතල් වත්තේ අක්කර 70 ක පමණ පොල් වගාවක් පවතී. මෙයින් අක්කර 50ක් පැරණි වගාවක් වන අතර එහි ඵලදාව අවම මට්ටමක පවතී. තවද අක්කර 52 ක පමණ වන භූමි ප්‍රමාණයකට පවත්නා නඩු කටයුත්තක් හේතුවෙන් උසාවිය මගින් තහනම් නියෝගයක් පනවා ඇති නිසා එම ප්‍රදේශයේ සංවර්ධන කටයුතු සීමා කිරීමට සිදුව ඇත. එසේම පැවති වියලි කාලගුණයද පොල් ඵලදාව අඩු වීමට බලපා ඇත. මෙම කරුණු නිසා පොල් වගාවට පොහොර යෙදීමට කටයුතු කර ඇත. කෙසේ නමුත් මෙම කාලය තුළ කෙසෙල් වතු වගාවක්, කුරුදු වගාව හා ගම්මිරිස් වගාවක් ස්ථාපිත කිරීමට කටයුතු කර ඇති අතර මේ වන වන විට එම වගාවන් සාර්ථකව පවත්න බව.</p>	<p>පොල් වගාව සඳහා දරනු ලබන වියදමට සාපේක්ෂව ඵලදාව හා ආදායම ප්‍රමාණවත් නොවීම සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ අවධානය යොමු කළ යුතුය.</p>
<p>(ආ) 2019/20 ගිණුම් වර්ෂයේදී සමාගමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට අනුව නිෂ්පාදනය මෙ.ටො. 609 ත් 622 ත් අතර ප්‍රමාණයකට ඇස්තමේන්තු කර තිබුණද සත්‍ය නිෂ්පාදනය මෙ.ටො. 572.87 ක් වී තිබුණි. ඒ අනුව ඉකුත් වර්ෂයේ මෙ.ටො. 732 ක නිෂ්පාදනයට සාපේක්ෂව සමාලෝචිත වර්ෂයේ නිෂ්පාදනය මෙ.ටො. 159 කින් අඩු වී තිබුණි.</p>	<p>කොරෝනා වසංගත තත්වය නිසා 2020 පෙබරවාරි හා මාර්තු මස වල නිෂ්පාදනය අඩාලවී ඇති අතර අධික වර්ෂාව නිසා මිහිතුළ ජල ගැලීම් විය. ඒ අනුව ඔක්තෝබර් මාසයේ නිෂ්පාදනයක් නොමැති මට්ටමක පවතී. ස්වභාවික මිනිරන් ඉල්ලම් විවිධ ආකාරයෙන් පිහිටා ඇති අතර මිනිරන් ගවේශණ හා පතල් සංවර්ධන කටයුතු සමග සමගාමීව කළයුතු අතර ඉල්ලම් වල පිහිටීම බොහෝවිට නිවැරදිව පුරෝකථනය කළ නොහැකි මට්ටමක පවතී. මේ අනුව මිනිරන් කැනීම් කටයුතු අපේක්ෂිත මට්ටමට ලගා වීමට නොහැකිවූ බව නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>නිෂ්පාදනය අපේක්ෂිත මට්ටමට ලඟාකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>